

Æ Blaj

...tæ bevarls af æ sproch å kultue

Maj 2011
nr. 44

**På gensyn i Møgeltynne
freda d. 10. juni kl. 15**

Nyt fra æ bestyrels!

Så bleu det osse æ kasseres tue tæ å skriv æ inleining, ide vi ska skivtes tæ.

Æ generalforsamling bleu jo som I å ka se længe in i Æ Blaj en vellykket avten! Herette ha æ bestyrels konstitue se, da det jo hø se tæ, helt uen ændringe. I ka se vos navn å opgaver å æ bachsie a Æ Blaj.

Vi æ nå væ å tæretlæch hva vi ska oplev næste åe af arrangsjemenge, å så æ vi væ å tæretlæch dæ hæ åes arrangsjemenge i detalje. Vi prøve å lav arrangsjemente osse tæ de ung familie mæ børn, så dæ å æ naue få dem. Vi ha å rykket naue af æ arrangsjemente frem tæ om ettemeen.

Mon it jer dæ hø tæ den ældre generasjon, it å sgu øvevaie å gi jæres børn elle børnebørn et medlemskort tæ æ forening!

Så har vi jo få anden gang sent

den årle opkrævning ue via PBS, eller NET som det hee nå. Det har resulte i at naue enkelt hai fåt forlõi æ indbetalingskort, så vi sent en rykke tæ de pågælden. Di har ål taun et fra den venle sie, å betal derette. Hvis man it ønske å fortsæt sit medlemskab, som man jo kan ha sin forskelle gruen tæ, så foreslåe æ at man opsaie sit abbonnemeng innen 1. novembe, så vi it behøve å bekost usennels af indbetalingskort å eventuelle rykkere. Ållehelst se vi at I tæmelle jæ æ betalingservice, så gåe det hele helt automatisk! Å så å møj nemme få æ kassere!

Så æ æ jo å redaktø af Æ Blaj. Æ vei manne ha fuel æ opfordring tæ å indsen gammel synnejysk opskifte osv. som vi så ha låj å æ hjemmesie. Der u øve vel æ å gjern ha indlæch fra Je tæ Æ Blaj, som I ku tænke je ku ha interesse få ål melemme, p.t. ca. 1800.

Peder Luckmann

Indlæg til Æ Blaj – gern å dialekt – sendes tæ æ redaktø

Peder Luckmann,

Synnegaie 28 B, 6520 Tautlund

Tlf. 22 70 30 84

mail: luckmann@email.dk

Rundvisning i Møgeltynne freda 10. juni

Vi hae bestilt en tør kop kaffe/små-
kach i æ kørelo å æ slotskrø æ klok
15.00, for dem de hae lyst.

Pris kr. 60.00 pr. person incl. kaffe å
rundvisning,

kr. 25.00 pr. person for æ rundvisning
uden kaffe æ klok 16.00

Børn unde 14 år ska it betal.

I æ slotspark å æ slotsgae vil vi i en
tiem bliv guidet rundt.

Vi møes å æ p-plads øve fo æ slot æ
klok 16.

I hause sikkert at æ guldhorn bløv
fundet ved Gallehus, en bebyggels
der tilhør Møgeltynne Sogn. O så æ æ
kirk jen a de størst å æ land.

Tæmelling tæ Ann, tlf. 74669220 /
mail pack@bbsyd.dk

Æ Generalfosamling å Acheskov Kro

Føst æ tak te åll dæ va møt op å blev klemt, ide dæ kom manne fleje, uden at sej at de kom, så æ plads blev æ lit klemt.

Æ kroman kom på et tidspunkt å smed æ håndklej i æ ring, idet der kom manne fleje, tæ Solæch o Gul ært mæ flæsk, pøls, øl å snaps men æ kroman æ en man' dæ it æ sålet tarf æ fatning tak for de Peter.

Æ Guld fra Masken med sang å spil a Halvor kunne næsten it stå mål det humør å snak fra de fremmøte, også den cd Halvor hæ laue blev got modtaun, jo mere man hø de milodier, bliver man opstemt./ glad, jeg tror næsten man kan fornemme æ natur.

Efter de Gul ært med tilbehør (meget gode). Indtog Svend-Erik Ravn

senen. Æ Rummelpot's Redaktør med Synnejsk humor fra Pikkelhue til æ Rummelpot, mæ satiriske tegninger å historier, og fællessang. Svend den avden hause vi længe.

Tak for Marskens Guld og Æ Synnejsk humor.

H.C.C.

GUEL ÆERT I AGESKÆW!!

.....

A sæjet et kons få å law lidt sjæw,
men dæe æ ingen som ka law guel æert som dem i Ageskæw!

Å at det æ ande som mæ dæe hae saem mening

– ja, det ka en jo se i Æ Synnejysk Førening.

Få 125 menneske dæenee o SI

å så 250 i Ageskæw, ka kons wæe fådi,

at vi wee at Pete Otte, ue i det en ka kold få Midtjylland

o guel æert hae møj, møjje mee fåstand

Som dem i Ha'sle å dem old ande støj.

Jammen det wa bae det som a lieg wild sæj.

No wee a jo nok at Rummelpot Ravn troe, at det wa ham dæe trak

han sætte jo et sit lys unde en skæp, ka bårde prael å snak.

Men sjæll om det wa ham dæe hæj snakket dæenee o SI

helle åsse i Ha'sle, altså ue o æ Harmoni,

waet et kommen så manne, det kan a godt læw

få dæe æ in gen dæe ka law **guel æert som dem i Ageskæw!**

(Vagn a Fjelstrup)

En lille historie fra Tynne, fortalt af Frode Kristoffersen

Asta, Asta – i Tynne Kino

Jeg trillede gennem Møgeltønder forleden dag – og kom forbi det hus, hvor Meinert Lützen boede. Han havde i sin tid cykelværksted på Popsensgade i Tønder, og derudover var han en meget fin violinist. Meinert spillede i orkester rundt omkring med sin geige (det er en violin), og han pegede somme tider ud mod de dansende med sin violinbue, som ville han fyre ekstra op under folket på dansegulvet.

Det var også Meinert, der spillede i biografen i Tønder og andre steder. Det var dengang, man brugte en violinist eller pianist til at ledsage billederne hen over lærredet, og i Tynne Kino ser man Asta Nielsen, den kendte stumfilmsstjerne, stå på Møns Klint øverst oppe, Asta har gnistrende selvmord i øjnene, og Meinert understreicher den dramatische stimmung mit sein Geige. Det fortælles på lidt dansk-tysk mischmasch sprache, for Tønder er i tyverne stadig trods genforeningen med Danmark en by med tysk flertal. Der kommer mere og mere selvmord i øjnene på Asta, og vinden fører hendes sorte gevanter ud over kanten, mens Meinert gnider løs på violinstrengene, så de næsten skrider.

Og så lyder det nede fra salen: Asta, Asta, tai æ gaige mæ!

Jeg talte siden hen med Meinert om dengang med Asta fra stumfilmernes tid. Og Meinert tilføjede: det er ålt richte nok! Vil do høje det en gång meje?

Frode i hans ung dau.

En awden å Synneborre Slot

Museumsinspektør Inge Adriansen fortål om

“Synnejyder i Den Stoe Krig 1914-18“

Det blev næsten gjøe levende i oe og beldere af Først Verdenskrig om synnejyske soldate ved æ Vest – og Østfront og de grusomheder de bløw udsat for. Manne synnejyer kom alle tilbage. Jen familie mistet fie sønne.

Det bløw en møjje spæænen awden, fortål om de russiske krigsfanger, kålråbivinte i 1917, propagandaen, revolutionen i novembe 1918 å den forædle krig, å taf af manne unge mænner.

Æ awden slutede med Brøtåt kaffe å the i det gammel slotskøechen.

h.c.

Rosa Schmidt fortæller

En kat'farm o Als ka bliv te en hel guldgrub

Godau! Æ jerre Jørn Pet'sen – men di flest kålle mæ Jønne mæ æ møts. Æ kømme næn från Nørborre, I væe jo nok te de æ dæe neje vå æ hoj'staj jerre Danfoss.

Nå men æ hai jo høe te Niels å hans kammesjukke i æ festkomite hai boin æ kolleger i æ Handelsbank te en komsammel i avten. Æ ka se te de it æ bløvn te så forfærtle manne! Men så var de, te min kuen Midde, hun soj te mæ: "Do Jønne, tai da op te Has'le te jæ møe, å høe om dæ it sku væe naun dæ vil væ mæ te å start den forretning, som do hæ famle om i den sist ti." Å de tænt æ var en goi ide. Dæ ska it manne pe'ng te å allichenvel en stoe gevinst.

No ska I bare høe:

Vi æ et par stykke, som hai tænt o opføe en stoe kat'farm o Als. Vi vil start i de små mæ ca. 1 mill. Kat. Di fe'e vær i snit 12 killinge i e år. Katskind koste i e ø'eblik 20 for sort skind å 40 øre for hvide. De gir 12 mill. Skind i e år te en gennemsnitlig pris o 30 øre, altså en omsætning å ca. 3 mill. kroner hvert år eller 10.000 kr. å e dau. Ja, o a æ søndau o åll di anne fridau.

En døgte alsinger kan ski'nd 50 kat

å e dau for et par hundred kroner. Dæ ska kuns bruches 633 mand te o køie e farm, så e fortjenest blywe æve 5000 å e dau.

De er æ mening, at e kat ska fodres me rotter. Dem er der jo så manne av o Als. Di form'er sæ fire gang så rask som e kat, så vi ska bare law en rot'farm som nærmest nabo te e katfarm, o så start me en mill. rotter, så fæ vi fire rotter te jen kat å e dau. E rotter fodre vi me di afpelse kat. Det blywe en kat te hver. Ka I se sikken fidus, ægte genbruch o næsten fuldautomatisk. E kat spis e rotter, e rotter spis e kat, o vi fæ e skind!

Som I jo nok ka forstoe, vil vi it ha åll o enhver me te de jert, men hvis de er naun hee, der er interesse'e, o som he pe'ng me no e dau, så ka vi snak om et.

Enle ka æ da lich fortæel, te vi tumle me planer om o kryds e kat me slanger, for så ka di selv skyvt e skind to gang i e år. Det vil jo spar vos for den dy'e arbejdsløn o gi vos to skind for hver kat.

Te slut vil æ bar sæj: "væn I vil væ mæ, så det no, I ska se o få æ finger op a æ fig. Det ka jo bliv te en hel guldgrub.

Nå, møjn, vi ses!!"

(Carl M. Hollender)

Rosa Schmidt

Lille Hans Peter

Hans Peter vo liig fyltdi di seis
o han vo olti glai o godt tefrejs.

Han vo te glæ for far o moe
o osse møje for sin bestemoe.

Få bestemoe o så Hans Peter
di haj jo begge nok a ti.

Hun løst historier o komedier
o di gik tur å æ kirksti.

Ja de vo sommer o solskinsdau
Hans Peter vest oltie va han sku lau.

Men i hans lille drengesind
der hai der nave snegen sæ ind.

Han prøvet o si te sæ sjel
han haj ingen grund te o væ gal;
men han vo no gal å old di stære
der hoppet rundt i Mortens træer.
Di fløjt o hoppet, så det vo en løst

o manne kirsbær ne di røst.
Han så et jo sjel ve Mortens gård,
hver dau han gik hen te bestemoe.

Te Morten vo en sue krabat,
det haj han høe, men it erfart.

O endele tørt han så en dau,
te han måt ind i Mortens hau
o smag å di dejle rø kirsbær
før di blev ædt a old æ stær.

Han gik frimodig hen te æ træer
o kravlet osse op a æ læe.

Han spist sæ mæt i kirsebær
fo der vo manne å æ træer.

Han glemt helt o væ gal å æ stær.

Men da han så vil krabbel nee
hvem stæ så der ve æ træer?

Det vo såmænd jo Morten Hansen.
Han vo mee end gal, ja han vo rasen.

Han skreg o roft, dit dom styk knejt,
te do vo en tyv, det vest æ it.

No ska din far o moe få et o vee,
te do stjæl kirsebær hænee.

Han tau Hans Peter i æ krau
o sleft ham ue a æ kirsbærhau.
Æ dreng blev varm o koel a skræk,
o ønsket ba han kund rend væk.

Han haj jo alle navesind læ
te han it måt tej kirsbær fra æ stær.

Hans moe blev kjev o græ en sjat,
da Morten soi von det vo fat.

Hun skældt o rusket den stakkels
dreng

o soi, no ku han kom i seng
o han kom alle i æ himmel.

Ve o tænk o det blev æ dreng helt
svimmel.

Hvorfor soi hun egenle det, hans moe
hva sku han da i æ himmel
han vil da helle bliv å æ joe!

Jen tradition mæ "sang å Trøjborg"

Synde d. 21 august æ kl. 14.00

Vi vil gern fortsæt mæ å syng å Trøjborg, for de laue et godt "Synnejysk kaffebord". I åe har vi så flyt æ arrangement tæ synde-ettemaje, for at vi ka nye æ kaffebord lidt meæ. Vi hae fån Eddy te at spil te vos fællessang æ hele tid.

Så føst nåe vi blyve tør i vos hals, fåe vi æ kaffe mæ masse af kach å tort tæ.

Så hae Carl Christiansen fra Tynne lauget å kom ue tæ Trøjborg å vis vos jen a sin flotte å berømte Naturfilm, mens vi fåe en sist kop kaffe – elle kach.

Æ ættemaje slutte vi så af, som vi begynt – mæ en masse fællessang fra vos sangbog.

Vi ska nok få en glant ættemaje, å æet jen som it vil bræn in mæ en "goe historie", så ka vi nok finn en mikrofon.

Tæmelling gåe ætte føst tæ møl: max 180 personer. Pris kr. 120,00 for voksne, kr. 60,00 for børn mellem 8-15 år, gratis for børn under 7 år

Tæmelling tæ Ann å tlf.74669220 elle mail, pack@bbsyd.dk

Arrangemente:

Freda 10. juni kl. 16.00

Guidet rundvisning i Møgeltynne.
En tim rundvisning i æ slotspark
å æ slotsgae.

Vi møes å æ parkeringsplas
øve fo æ slot.

Pris 25 kr. pr person.

Innen æ rundvisning ka man køf
en kop kaffe mæ småkach å æ
Slotskro æ klok 15

Pris 60 kr. pr. person inkl. rundvisning

Synde 21. august kl. 14.00

Sang å Trøjborg.
Me det stoe synnejysk
kaffeboe!

Pris 120 kr. for vausen
å 60 kr. for bøen

Åfen for tæmælling ållere nå.

Tæmælling te ålle arrangemente:

Ann Posselt, telefon 74 66 92 20 elle å mail, pack@bbsyd.dk

Næste uegau af Æ Blaj komme i septembe 2011

Æ Synnejysk Forening

www.synnejysk.dk

Forman:

Kjeld Andresen
Nørregade 8,
6534 Acheskau
74 83 34 00
30 74 45 96
mail: ka1403@live.dk

Næstforman:

Tage Lametsch, Ulkebøl, tlf. 74 42 75 64

Øvrigh bestyrels:

Ann Posselt, Røjekro: tlf. 74 66 92 20,
mail: pack@bbsyd.dk
Ann æ sekretær å taj sæ af tæmællinge.

Ingrid Pedersen, Gram, tlf. 74 82 18 55
H.C. Clausen, Affenraa. Tlf. 74 61 36 56
Carl E. Michelsen, Tynne. Tlf. 74 72 50 63

Peder Luckmann, Tautlund. Tlf. 22 70 30 84,
mail: luckmann@email.dk
Peder æ kasserer å redaktøe af Æ Blaj

Ny indmeldelse sendes tæ æ forman
Kjeld Andresen.

Kontingente for 2011:

100 kr. som privatperson.	150 kr. pr. husstand (par m.m.)
60 kr. hvis man æ unne 20 åe.	150 kr. pr. husstand i æ ueland.
500 kr. for firmaer (inkl. annonce på æ jemiesie)	

Æ beløb ka indbetales å kontonummer
7910-1139677.

Afsender:
Æ Synnejysk Forening
att. Kjeld Andresen
Nørregade 8
6534 Agerskov